

บทที่ 9 การวัดและประเมินผล

เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะบรรลุเป้าหมายหรือเป็นไปในทิศทางใดนั้น ก็ด้วยการวัดและประเมินผล การวัด ประเมินผลจึงเป็นการตรวจสอบว่า การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ เพียงใด เพื่อจะได้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นการสอนซ่อมเสริม ปรับปรุงวิธีการสอน หรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหา

ความหมายของการวัดและประเมินผล

การวัดผล หมายถึง การใช้เครื่องมือต่าง ๆ วัดพัฒนาการและความสามารถต่าง ๆ ของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้จะต้องเหมาะสมกับสิ่งที่วัด และผลที่ได้จากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลขและคะแนน

การประเมินผลเป็นการตีค่า ตีราคาจากสิ่งที่ได้จากการวัด โดยอาศัยเกณฑ์ที่วางไว้ พอได้คะแนนหรือตัวเลขมาแล้วเอามาพิจารณาว่า ดี เลว เก่ง อ่อน แคไหน และจัดอยู่ในกลุ่มใด โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่วางไว้แล้วนำมาจัดระดับในภายหลัง การประเมินผลจึงเป็นเรื่องที่เกิดจากการวัดผล

การประเมินผล มีใช้ขั้นสุดท้ายของการเรียนการสอน แต่การประเมินสามารถทำได้ตั้งแต่เบื้องต้น ประเมินก่อนสอน ระหว่างสอน หลังการเรียนการสอน การที่ครูจะประเมินผลเมื่อไรนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย

จุดประสงค์ในการวัดและประเมินผล

ผู้สอนจำเป็นต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบผลความก้าวหน้าของผู้เรียนทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ ทศนคติ ต่อการเรียนในเรื่องต่าง ๆ จุดประสงค์ในการวัดและประเมินผล มีดังนี้

1. ช่วยให้ทราบว่าผลการเรียนการสอนตรงกับจุดมุ่งหมายเพียงใด
2. ช่วยให้ทราบถึงความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
3. ช่วยให้ทราบถึงข้อบกพร่องของการเรียนการสอนตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน
4. เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียนของเด็ก
5. เป็นการกระตุ้นให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียน
6. ทำให้ผู้ปกครองทราบผลการเรียนของเด็ก
7. เพื่อค้นหาลักษณะพิเศษของเด็ก
8. เพื่อวินิจฉัยตีค่าความสามารถของเด็ก
9. เพื่อแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผล

1. เพื่อจัดกลุ่มเด็กเก่ง ปานกลาง อ่อน ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกในการจัดการเรียนการสอน
2. เพื่อวินิจฉัยว่าเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไรจะได้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม
3. เพื่อดูความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนว่าได้พัฒนาการไปจนถึงไหนแล้วและเปรียบเทียบผลการเรียนของเด็กในคอนตันเทอมกับปลายเทอม
4. ใช้ทำนายว่าเด็กจะมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อในทางใด
5. เพื่อประเมินค่า ประเมินหลักสูตร วิธีสอนและความสามารถของครู ว่าครูมีประสิทธิภาพเพียงใด

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลในระดับประถมศึกษา

1. การสังเกต หมายถึง การใช้สายตาดูด้านต่าง ๆ ที่มองเห็นได้ เช่น การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่ม การทำงานกลุ่ม พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในการสังเกตต้องมีการบันทึกพฤติกรรมควบคู่ไปด้วย ส่วนใหญ่จะเป็นการสังเกตการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของเด็ก

2. การสัมภาษณ์ เป็นการซักถามบุคคล เพื่อจะได้ข้อมูล หรือได้รับทราบความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ทักษะคิด การสัมภาษณ์ รวมไปถึงการสอบปากเปล่า การอ่าน ออกเสียงด้วย

3. การตรวจสอบการปฏิบัติงาน อาศัยการสังเกตและซักถามสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) ลักษณะนิสัยในการทำงาน ได้แก่ ความสะอาด ความประพฤติ
- 2) ลักษณะความสามารถในการทำงาน เช่น ความคล่องแคล่ว ทักษะการใช้

เครื่องมือ

3) เจตคติ ดูว่าเด็กมีความตั้งใจ ความชอบ ความสนใจที่จะทำงาน

4. การตรวจงานที่ให้ทำ เพื่อดูความถูกต้องเหมาะสม อาจเป็นการให้คะแนนใน ภาคนิพนธ์ ซึ่งจะเหมาะสมในกลุ่ม ก.พ.อ. (การงานพื้นฐานอาชีพ)

5. การสอบข้อเขียน เป็นการใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ โดยให้เด็กเขียน คำตอบลงในกระดาษคำตอบ การสอบข้อเขียนจะเป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจ การ วิเคราะห์ การสังเคราะห์ ฯลฯ แบบทดสอบมี 2 แบบ

- แบบอัตนัย (Subjective test) เป็นข้อสอบความเรียงหรือบรรยาย เป็นการเปิด โอกาสให้เด็กทุกคนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ทักษะคิด คำนิยม ได้อย่างเสรี

- แบบปรนัย (Objective test) เป็นข้อสอบวัดได้กว้าง ผู้สอบต้องใช้ความคิด เหตุผลในการตัดสินใจเลือกตัวเลือกที่ถูกต้อง

6. การวัดผลด้วยตนเอง เป็นการฝึกให้นักเรียนควบคุมตนเองในด้านอารมณ์และ สังคม เป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ต้องส่งเสริม เพื่อพัฒนาให้ได้อย่างเหมาะสม

เกณฑ์ในการพิจารณาแบบทดสอบที่ดี

แบบทดสอบที่ดีควรประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความเที่ยงตรง (Validity) ผู้สร้างแบบทดสอบจะต้องสร้างแบบทดสอบที่มี ความเที่ยงตรงสูง และสามารถใช้ทดสอบความสามารถในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้โดยเฉพาะ ตรงตามที่ต้องการวัด แบบทดสอบที่วัดความสามารถของผู้เรียนได้หลาย ๆ ด้าน ในเวลา เดียวกัน เป็นแบบทดสอบที่ไม่มีความเที่ยงตรง

2. มีความเชื่อมั่น (Reliability) แบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นสูงจึงจะมีความเที่ยงตรงได้ และเมื่อนำแบบทดสอบบุคคลกลุ่มเดียวกันในต่างวาระและโอกาส ซึ่งในช่วงระยะเวลาและโอกาสที่ต่างกันนั้น ไม่มีการให้ความรู้เพิ่มเติม ผลที่ได้ย่อมไม่แตกต่างกัน ในกรณีที่ได้มีความแตกต่างกัน แบบทดสอบนั้น ไม่มีความเชื่อมั่น

3. เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ (Usability) ทั้งทางด้านความสะดวกและความเหมาะสมหลาย ๆ ด้าน เช่น ความยาก-ง่าย จำนวนข้อสอบ การให้คะแนนที่เหมาะสมกับนักเรียน และเวลาที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ รวมทั้งมีสภาพการณ์ที่นำแบบทดสอบไปใช้ด้วย

4. มีอำนาจจำแนก (Discrimination) แบบทดสอบที่ดีต้องสามารถจำแนกผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันให้อยู่เป็นกลุ่ม ที่มีระดับความรู้ใกล้เคียงกันได้ เมื่อผู้เรียนทำแบบทดสอบแล้ว ผู้ที่เรียนดีจะมีผลคะแนนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่นเดียวกับผู้ที่เรียนอ่อน จึงจะเรียกว่า แบบทดสอบมีอำนาจจำแนกสูง

ปัญหาในการประเมินผลและแนวทางแก้ไข

ในการประเมินผลนั้น ผู้สอนจะต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ดังนี้

1. ผู้สอนไม่เข้าใจการวัดและประเมินผลตามพฤติกรรมทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain) การประเมินผลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านพุทธิพิสัยเป็นส่วนมาก
2. การนำผลจากการประเมินผลการเรียนมาใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนมีน้อย
3. การสอบนิยมใช้ข้อสอบรวมของกลุ่มหรือของอำเภอ จังหวัด เพื่อกำหนดการสอบพร้อม ๆ กัน นับเป็นการเร่งให้ครูรีบสอนเพื่อทำการสอบ
4. ผู้บริหารและผู้รับศึคชอบเบื่องบนไม่ให้ความสำคัญของการประเมินผลระหว่างเรียน
5. การรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองในโรงเรียนชนบททราบ ยังไม่สามารถทำได้ อย่างสม่ำเสมอ

6. ครูประสบความยุ่งยากในการเก็บข้อมูล และตรวจสอบการผ่านจุดประสงค์ตามแบบฟอร์มการประเมินผลที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

7. การแปลงคะแนนผลการสอบเป็นร้อยละ แล้วนำมาตัดแปลงเป็นระดับการเรียนรู้ ตั้งแต่ 0-4 เป็นการสร้างปัญหาให้แก่ผู้สร้างเครื่องมือมาก เพราะข้อสอบมีทั้งง่ายและยาก แต่คะแนนที่ได้จากการสอบถูกกำหนดให้ใช้เกณฑ์เดียวกัน (สุนทร จันทศิริ, ม.ป.ป.)

แนวทางในการแก้ปัญหาการประเมินผล อาจทำได้โดย

1. จัดทำเครื่องมือในการวัดและประเมินผล ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้นให้สมบูรณ์และง่ายต่อการใช้ของผู้สอน

2. เนื่องจากครูและผู้บริหาร ไม่มีความรู้ความสามารถพอในการประเมินผล จึงควรมีการจัดอบรมให้ผู้ประเมิน ได้รับความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอย่างแท้จริง

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535, 4-7) ได้กำหนดระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา เรียกว่า ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ระเบียบนี้บังคับใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นไป

หมวดที่ 1

หลักการในการประเมินผลการเรียน

ข้อ 6 ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผล ตัดสิน และอนุมัติผลการเรียนทุกชั้น

ข้อ 7 ให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพื่อตัดสินผลการเรียน

ข้อ 8 ให้หน่วยงานที่ควบคุมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา และกรมวิชาการ ตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ

หมวดที่ 2

วิธีการประเมินผลการเรียน

ข้อ 9 การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ถือปฏิบัติดังนี้

9.1 แจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ วิธีการประเมินผลเกณฑ์การผ่าน จุดประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์การผ่านกลุ่มประสบการณ์ก่อนทำการสอน

9.2 จุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ

9.3 ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องประเมินผลก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานและทักษะเบื้องต้นของนักเรียน

9.4 ระหว่างภาคเรียน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นระยะ ๆ ตาม จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น เพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนและ เพื่อประเมินผลการผ่านจุดประสงค์

9.5 เมื่อถึงปลายภาคเรียน หลังจากจบกระบวนการเรียนการสอนทุกกิจกรรมแล้ว ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาค โดยให้เลือกประเมินเฉพาะจุดประสงค์ที่สำคัญ ให้ ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และเน้นกระบวนการ เพื่อตรวจสอบ ความรู้ ความสามารถ ตามที่กำหนดไว้ในภาคเรียนนั้น

ให้มีการประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนทุกภาค ทุกกลุ่มประสบการณ์ เว้นแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ไม่ต้องประเมินผลการเรียนปลายภาคเรียนสุดท้าย แต่ให้เป็นการประเมินผลปลายปี

ข้อ 10 การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตามข้อ 9.3, 9.4 และ 9.5 ถ้านักเรียนมี ความรู้ความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของจุดประสงค์ ให้ผู้สอนวินิจฉัยหา ข้อบกพร่องของนักเรียนแล้วสอนซ่อมเสริม โดยจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน

ข้อ 11 ให้ใช้ผลการประเมินตามข้อ 9.4 ในการตัดสินใจผ่านจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่ม ประสบการณ์ และใช้ผลการประเมินปลายปีตามข้อ 9.5 ในการตัดสินใจผลการเรียน ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6

ข้อ 12 การประเมินผลการเรียนตามข้อ 9.5 ให้แจ้งผลเป็นระดับผลการเรียน ใช้ตัวเลขแสดง ระดับผลการเรียน ดังนี้

4 หมายถึง ผลการเรียนดีมาก

- 3 หมายถึง ผลการเรียนดี
- 2 หมายถึง ผลการเรียนปานกลาง
- 1 หมายถึง ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
- 0 หมายถึง ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

ข้อ 13 ให้โรงเรียนแจ้งผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ และแจ้งผลการประเมินผลการเรียนปลายภาคหรือปลายปี ให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้ง

หมวด 3

การตัดสินผลการเรียน

ข้อ 14 การพิจารณาเลื่อนชั้นเรียนทุกชั้น ให้พิจารณาจากผลการเรียนกลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเท่านั้น

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ให้โรงเรียนแยกประเมินผลต่างหาก เพื่อศึกษาความก้าวหน้าจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน และไม่นำมาพิจารณาตัดสินผลการเรียน

ข้อ 15 เกณฑ์การตัดสินผลการเรียน

นักเรียนที่จะได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้นได้จะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

15.1 มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

15.2 ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนจุดประสงค์ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

15.3 เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 การประเมินผลการเรียนปลายปี จะต้องได้รับผลการเรียนของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ตั้งแต่ "1" ขึ้นไป

ข้อ 16 ในกรณีที่นักเรียนขาดคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งตามข้อ 15 โรงเรียนอาจใช้ดุลพินิจให้เลื่อนชั้นได้ หากพิจารณาเห็นว่า

16.1 นักเรียนมีเวลาเรียนไม่ถึงร้อยละ 80 อันเนื่องจากสาเหตุจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย แต่มีคุณสมบัติตามข้ออื่น ๆ ครบถ้วน

16.2 นักเรียนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ไม่ถึงร้อยละ 60 ในกลุ่ม

ประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพียงเล็กน้อย และเห็นว่าสามารถสอนซ่อมเสริมได้ในปีการศึกษาถัดไป และมีคุณสมบัติอื่น ๆ ครบถ้วน

16.3 เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 นักเรียนได้ระดับผลการเรียน "0" ในกลุ่มประสบการณ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในการประเมินผลการเรียนปลายปี แต่มีคุณสมบัติในข้ออื่น ๆ ดีมาก

ข้อ 17 ถ้านักเรียนไม่ได้เข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปี เพราะสาเหตุจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัย

โรงเรียนอาจจัดให้นักเรียนเข้ารับการประเมินผลการเรียนปลายปีในภายหลังก็ได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่า นักเรียนมีคุณสมบัติตามข้อ 15.1 และ 15.2 ครบถ้วน

ข้อ 18 ถ้าโรงเรียนพิจารณาเห็นว่า ในระหว่างปีนักเรียนคนใดมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และมีวุฒิภาวะเหมาะสมที่จะเลื่อนไปเรียนชั้นสูงขึ้น ให้โรงเรียนวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำชั้น ถ้านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดก็ส่งให้เลื่อนไปเรียนชั้นสูงขึ้นได้ภายในวันที่ 1 กันยายน ของปีการศึกษานั้น

หมวด 4

การย้ายที่เรียน

ข้อ 19 นักเรียนคนใดจำเป็นต้องย้ายที่เรียนให้นำหลักฐานการเรียนของนักเรียนจากโรงเรียนเดิมไปให้โรงเรียนใหม่

หมวด 5

หน้าที่ของโรงเรียน

ข้อ 20 ให้โรงเรียนจัดให้มีเอกสารการประเมินผลการเรียนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

20.1 สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.01)

20.2 แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.02)

20.3 สมุดประจำชั้น (ป.02-2)

20.4 บัญชีเรียกชื่อ (ป.03)

20.5 หลักฐานแสดงผลการเรียน เพื่อย้ายสถานศึกษาหรือได้รับการยกเว้นหรือพ้น

เกณฑ์การศึกษาบังคับ แต่ยังไม่จบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.04)

20.6 หลักฐานแสดงผลการเรียนรู้เมื่อจบหลักสูตรประถมศึกษา (ป.05)

20.7 ระเบียบสะสม (ป.06)

ให้กรมวิชาการกำหนดแบบและแนวปฏิบัติของเอกสารตามข้อ 20.1, 20.2, 20.3, 20.4, 20.5, และ 20.6 เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแบบเดียวกัน ส่วนเอกสารตามข้อ 20.7 หน่วยงานเข้าสังกัดจะกำหนดแบบขึ้นใช้เองก็ได้ เพื่อให้สะดวกและสอดคล้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาในสังกัด

ข้อ 21 การออกประกาศนียบัตรให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการออกประกาศนียบัตร

ข้อ 22 แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 ให้ทำชั้นละ 1 ชุด เก็บไว้เป็นหลักฐานที่โรงเรียน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ทำ 2 ชุด เก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานที่โรงเรียน 1 ชุด อีก 1 ชุด ให้เก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบที่หน่วยงานต่อไป

22.1 โรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เก็บไว้ที่หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน

22.2 โรงเรียนประถมศึกษานอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้เก็บไว้ที่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ หรือสำนักงานศึกษาธิการกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี

ข้อ 23 ในการประเมินผลการเรียน ให้ใช้คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ประกอบระเบียบการประเมินผลการเรียนด้วย

หมวด 6

บทเฉพาะกาล

ข้อ 24 ให้ใช้ระเบียบนี้กับนักเรียนในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรตามโครงการของกรมวิชาการทุกชั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2533

การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolios)

แฟ้มสะสมผลงาน นับเป็นการประเมินผลการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนได้อีกลักษณะหนึ่งที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในรายกระบวนการวิชา โดยให้ความสำคัญกับการที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมหรือความสามารถในการเรียนรู้ออกมาเป็นผลงาน มีการเลือกชิ้นงาน และนำมาเก็บสะสมรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ ผลงานเหล่านั้นจะสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะของผู้เรียน ในด้านการเรียนรู้และพัฒนาการ ในด้านต่าง ๆ

ความหมาย และความสำคัญของแฟ้มสะสมผลงาน

พอลสัน พอลสัน และ เมเซอร์ (อ้างถึงใน Lang, 1994, 380) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมผลงานไว้ว่า แฟ้มสะสมผลงานเป็นการรวบรวมผลงานของนักเรียนอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นความพยายาม ความก้าวหน้า ความสำเร็จในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งหรือมากกว่า การรวบรวมผลงานดังกล่าว นักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการเลือกชิ้นงาน กำหนดเกณฑ์ในการเลือกชิ้นงาน แนวทางการตัดสินใจเลือกชิ้นงาน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของผู้เรียนได้

สุวิทย์ มูลคำ (2542, 27) กล่าวว่า แฟ้มสะสมผลงาน หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องรวบรวมตัวอย่าง (samples) หรือบางส่วนของหลักฐาน (evidence) ที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ ความพยายาม หรือความถนัดของบุคคล หรือประเด็นที่ต้องจัดทำแฟ้มสะสมงานไว้อย่างเป็นระบบ โดยบุคคลนั้น และบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดทำแฟ้มร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป แฟ้มสะสมงานเป็นการเก็บรวบรวมผลงานของเด็กที่ผ่านมาโดยการคัดเลือกจากตัวเอง หรือภายใต้การแนะนำของครูมาสะสมไว้ในภาชนะอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีระบบ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ ความเจริญงอกงาม และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ของเด็ก โดยที่ครูและนักเรียนร่วมกันสร้างและประเมินแฟ้มสะสมงานด้วยกัน ซึ่งจะเน้นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) มากกว่าการประเมินผลสรุปรวม (Summative Evaluation)

ความสำคัญของแฟ้มสะสมผลงาน

แฟ้มสะสมผลงานมีความสำคัญ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากสิ่งต่อไปนี้

1. แสดงตัวอย่างผลงานที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการ (process samples) และตัวอย่างผลงานที่เป็นผลผลิต (product samples)
2. ให้ความสำคัญกับการสังเกตของครู (teacher observations)
3. ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย
4. ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะจากผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ลักษณะของการประเมินตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment)

การใช้แฟ้มสะสมผลงานประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนนับเป็นการประเมินผลซึ่งแตกต่างจากการประเมินผลโดยใช้เครื่องมือแบบอื่น เนื่องจากการประเมินผลต้องใช้เวลาอย่างต่อเนื่องตลอดภาคเรียน เป็นการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง (Authentic Assessment) ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการ การสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนทำ เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการสังคม

การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงจะแตกต่างจากการประเมินผลที่ใช้ข้อทดสอบที่วัดเฉพาะความรู้ และทักษะบางส่วน ที่มุ่งเน้นคะแนนที่ให้กับผลผลิต การจัดลำดับที่แล้วเปรียบเทียบกับกลุ่ม ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพที่แท้จริงมีดังนี้

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา และในทุกสถานการณ์

ภาพที่ 15 การประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) (การแสดงผล)

ภาพที่ 16 การประเมินผลตามสภาพจริง ((authentic assessment)
(การมีส่วนร่วมของนักเรียน)

2. ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่น และการแสดงออกของนักเรียน
3. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูงที่ซับซ้อนขึ้น เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า
4. เน้นการประเมินตนเอง และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครูและผู้ปกครอง

จุดเด่นของการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน มีจุดเด่นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. แสดงพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และนักเรียนได้ปรับปรุงงานตลอดเวลา
2. วัดความสามารถของนักเรียนได้หลายด้าน
3. นักเรียนมีโอกาส วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ผลงานของตน
4. เป็นการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ จากนามธรรมไปสู่รูปธรรมมากขึ้น
5. เพิ่มแรงจูงใจในการเรียน และพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

สรุป

การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นการประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามสภาพที่แท้จริง ทั้งในและนอกห้องเรียน หรือที่สถานที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติ มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเองทั้งด้านกระบวนการและผลผลิต

การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน จะทำให้ผู้สอนทราบและวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน และทำให้ผู้สอนทราบผลการสอนของตน สามารถปรับปรุงและวางแผนการสอนของผู้สอนได้